Anul III — Orăștie, 1/13 Noemvrie 1897 — Nr. 45

REVISTA ORĂȘTIEI

ABONAMENTELE:
Pe 1 an 3 fl.; pe 1/2 an 1 fl. 50 cr.; pe 4 luni 1 fl.
Pentru România și străinătate 4 fl. la an.
Manuscripte nu se înapoiază. — Scrisori nefrancate nu se primesc.
Abonamentele se plătesc înainte.

Apare în fiecare Sâmbătă

EDITOR AL FOII: Aurel Popovici-Barcianu, director.

PROPRIETATEA Institutului tipografic „Minerva" în Orăștie.

INSERȚIUNILE:
Un șir garmond prima-dată 5 cr., a 2-a oară 4 cr., a 3-a oară 3 cr. și timbru de 30 cr.
Atât banii de abonament cât și pentru inserțiuni, sûnt a se trimite la adresa: „Minerva" institut tipografic în Orăștie (Szászváros).

Nouă gâtuire a limbilor nemaghiare!

Ministrii maghiari și dieta ungurească făuresc la cea mai nouă și tirană zală, prin care limbile nemaghiare *toate*, se fie așa fel gâtuite în o însemnată parte a lor, cât se nu mai poată nici resufla!

Ministrul de interne a pus Luni, în 8 Nov. n, pe masa dietei ungurești planul unei noue legi, care va fi, fără doar' și poate, primită cu aplause de dietă, căci este o crudă tăiere în carne vie, în drepturile naționalităților, lucru care îmbată de plăcere toate capetele «patrioților».

Planul de lege, azi încă *plan*, mâne *lege*, este *o declarație de resboiu, în numele „statului" și sub scutul „legilor", față de toate numele nemaghiare ale orașelor, satelor și a locurilor din țară!*

Stă din 6 paragrafi și sună:

§. 1. Fiecare comună poate avea *numai un nume oficios.*

§. 2. A statori (alege) numele oficios la comune cu mai multe nume, a înzestra cu un pronume (cu adaus deosebitor) pe acelea, cari au nume de-opotrivă cu alte comune, sau a da un nume de tot nou, a da nume comunelor noue ori a schimba numele comunei, precum și a *statori cum e a se scrie corect numele comunei,* — ***sûnt toate treburi ce se țin de — ministrul de interne!***

§. 3. Coloniile de pe hotarul comunelor, deserturile (șesurile), munții, precum și alte locuri mai însemnate ori locuite, întrucât nu au încă nume, sûnt a se înzestra cu unul. *Asupra numirii,* în înțelesul legii comunale, *va hotărî reprezentanța comunală.*

§. 4. Pentru ținerea în seamă a numelor comunelor ori altor nume de locuri sau a schimbărilor făcute în acestea, se va purta *o carte anume* la oficiul de statistică a țerii.

§. 5. *Pe documente* (scrisori) de stat, comitatense și *comunale,* precum și *pe alte documente oficioase,* pe sigile comunale, pe stampile (de postă, tren etc.), pe *table* arătătoare, mai departe în conducerea așezămintelor ce stau sub supraveghierea statului, a comitatului ori a comunei, ***în cărți folosite în școli cu drept public, precum și în tipăriturile ce se dau de către aceste școli*** *pentru public,* ***în sigilele și stampilele lor,*** pe urmă în documentele notarilor publici, — *fără privire la aceea, că documentele însușate,* cărți, tipărituri, sigile, stampile etc., *sûnt scrise în limba oficioasă a statului ori în altă limbă,* — ***e a se folosì numai numele oficios al comunei,*** *și scris în chipul cum e luat în cartea oficiului statistic.* In textul firmelor de înregistrat la tribunal, în documente și alte scrisori cari recer întărire sau vidimare guvernală, precum și în ori-ce altă relațiune (scrisoare) ce are încredere, putere de dovedire, sau chiar caracter oficios, trebue se se scrie numele oficios al locului, dar' în paranteză poate fi pus și numele ce se deosebește de acesta.

§. 6. Cu îndeplinirea acestei legi, se încredințează ministrul de interne.

Eată un atentat din cele mai cutezate și provocătoare la adresa tuturor limbilor nemaghiare din această patrie, eată-le pe toate scufundate la rolul amar de *Cenușotce* în propria lor patrie, pe a cărei plaiuri și din ale cărei văi, de mii de ani au resunat mult-puțin liber.

Lucrul e cât se poate de serios! Este un pas temerar acesta pe drumul maghiarisării. Pare chiar o probă a îndelungei răbdări a nenorocitelor popoare nemaghiare.

Se trebuiască pe viitor, tu comună bisericească română gr.-or. ori gr.-cat., care îți susții școala din propria sudoare fără nici un ajutor la care ai fi îndreptățită dela stat, ci dându-'i chiar tu bir sub titlu de contribuție la »fondul de pensiune« etc., se scrii *numai ungureste* numele tău în atestatul școlar românesc ce-'l dai elevului (... Ioan Vlad, de religia gr.-cat., din comuna *Vajdahunyad!..* în loc de dulce sunătorul nume *Hunedoara...),* și se scrii *numai ungureste* același nume pe sigilul tău oficios (... Școala confesională gr.-or. română din *Szászváros..* în loc de frumosul nume *Orăștie...);* și pe extrasul din matriculele de botez tot așa (... extras din matricula parochiei gr.-or. *Körösbánya,* în locul frumosului nume *Baia-de-Criș),* și nici macar în paranteză, după ușă, cum 'i-ai zice, se nu poți tu da loc și numelui teu românesc!..

Ah! ajunși aci, trebue se se strîngă inima fiecărui Român în care mai licărește câtuși de cât o flacără de mândrie națională, dar' pumnul și mai tare decât inima! Și ar trebui se fie acesta un signal de alarm, care se ne adune pe toți la un loc, se ne ridice în picioare și se ne stoarcă o hotărîre bărbătească!

In fața unui atentat cum e și acesta, de care ferire nu vei mai putea avea, noi ar trebui se ne facem socoata, se trecem lupta noastră pe terenul pe care ar trebui se fie demult trecută, respunzênd brutalității și obrăzniciei așa cum 'i-se cuvine, și nu tânguindu-ne mai mult, și nu hărțuindu-ne noi în de noi!

Oamenii aceștia ne împresoară cu atâtea legi gâtuitoare, că vom poticni și vom gârbovì sub greutatea lor! Noi ar trebui se fim la un loc și se ne sfătuim serios ce e de făcut? Și multe ar fi de făcut și multe s'ar putea face, cu curagiu și jertfire, firește, cât nici ei poftă se nu mai capete de adus astfel de legi noue pentru noi, nici cine se aibă curagiul se le îndeplinească printre noi, se nu se afle!

Asta ar mai fi singura scăpare!

Dar' noi ce facem? Avem patru foi naționale de zi, cari toate joară pe »programul național«, toate pentru realisarea *lui* se luptă, dar' nici douě laolaltă nu merg, și oamenii uneia se feresc de ai celeilalte ca de turci, cărui... »nu pot face politică împreună«!..

Ear' bietele masse mari și bune ale poporului stau astfel dând din umeri, fără nici o conducere, fără nici o pornire, ca vai de noi, stare nenorocită pe care însě dușmanii nostri isteți nu o scapă, ci o prea folosesc pentru a isbì în noi și a ne cufunda tot mai mult în zalele de terecare!

O frumoasă bunăînțelegere.

Marți, în 9 Nov. n. a avut loc în Orăștie, o pertractare între representanții bisericei gr.-cat. și gr.-or. române asupra susținerii în viitor a școalei din *Turdaș.*

Noi am spus în numărul 33, că s'au făcut încercări de înțelegere între cele două biserici surori ca se susțină în Turdaș o singură școală românească, bună, și spriginită de satul întreg. Și sûntem veseli putênd vesti, că, mulțumită cumpětului conducětorilor confesiunilor din amêndouě părțile, înțelegerea azi e ajunsă și numai dela consistoarele competente mai atârnă, ca voința bună a Românilor gr.-or. și gr.-cat. din Turdaș, întrupată se fie cât mai curênd.

In Turdaș Românii gr.-orientali sûnt în număr mai mare, cei gr.-catolici mai puțini. Pe temeiul pactului dintre biserica gr.-or. și cea gr.-cat. din Ardeal privitor la comunele mestecate, — gr.-or. au se susție aci școala, ear' gr.-cat. se dee și dînșii ajutor.

La pertractarea de Marți, ținută în cauză, aici în Orăștie, reședința amênduor protopresbiterilor, au fost din parte gr.-orientală dl protopresbiter *V. Domșa,* dl preot din Turdaș *Teodor Adam* și dl notar com. *I. Roșu,* din parte gr.-cat. dl protopop *Dr. Iuliu Rațiu,* preotul din Turdaș *D. Iancu* si dl *Dr. St. Erdélyi.*

Fiind și dintr'o parte și dintr'alta aplicare și bunăvoință, înțelegerea a fost ușoară: s'a hotărît ca confesiunea gr.-or., ca mai numěroasă, se susție școala, ear' cea gr.-cat se-'și trimită fiii acolo dând ajutor la salarul învěțătoresc, la acea parte ce se scoate din repartiție. (O parte se capětă din alodiu. Ce mai lipsește se va face repartiție și pe gr.-or. și pe gr.-catolici).

In urma acesteia gr.-or. au hotărît mărirea școlii după planul întărit deja de consistor, ca se fie deplin corespunzětoare cerințelor timpului și trebuințelor, — prin ce scapă Turdășenii și de nenorocirea de-a se trezi pe cap cu o școală de-a lui Réthi, care amenință cu închidere pe amêndouě cele de până acum. In primăvară se apucă de edificare.

Comitetele parochiale fac acum raport despre acest lucru Consistoarelor lor (prin scaunele protopresbiterale) și măritele consistoare dela Sibiiu și Lugoj, sûnt rugate, în folosul comun al școalei și neamului, se resolve în grabă această cauză.

Eată un lucru bun prin bunăînțelegere. Și câte n'am putea încă noi Românii, de-am fi numai ceva mai puțin.... „mari de patimi"!..

FOIȚA „REVISTEI ORĂȘTIEI"

Toamnă.

Când frunza de pe ramuri cade
Și doine nu mai sună 'n vale,
Atunci cuprinde ceața 'n vělu-i
A toamnei chip de jale.

O lasă-'ți vělul tău uitare
Și tu pe inima-'mi zdrobită —
Căci și ea-'i astăzi ca natura:
Pustie și-obosită.

Traian Mihaiu.

In vis.

Părea că singuri în grădină
Blând desmerdându-ne am stat,
Dar' nu știu cum, că de odată
Noi pentru-o roză ne-am... certat!

Cum zorile se arětară
Eu la fereastră-am alergat,
Și-am vězut roza în grădină,
Chiar pentru care ne-am certat.

Tu vis frumos, nebun de-odată,
Tu nu cunoști iubirea mea,
Că pentru-o lume, nu o floare,
Cu ea nu m'aș putea certa!..

N. Macrea.

Prin iarbă.

»Trifoi cu patru foi!« — Și iat-o,
Fugind fugind sglobie înspre noi,
Strigând, de sună toată valea:
»Trifoi! Trifoi cu patru foi!«

Ear' droaia de copii aleargă,
Găsind inc'un prilej de joc,
Se cate 'n iarbă buruina
Prevestioare de noroc.

Privindu-'i, uit durerea mea,
Ce face sângele se-'mi fiarbă,
Căci mě gândesc la vremea când
Găsiam și eu noroc prin iarbă.

Cătați copii! — Și când găsiți,
Strigați, pădurea se resune. —
Odată veți ofta și voi:
»Trifoiul n'a știut ce spune!«

Radu D. Rosetti.

Ochiul boului.

S'adunaseră odată toate paserile de pe pământ, ca se-'și aleagă împărat. Au venit și cele mici și cele mari, și cele urîte și cele frumoase, și multă vreme sau gâlcevit acolo pe câmpie și nu s'au putut înțelege. Nu știau după ce se se ia în alegerea împăratului; după frumseța penelor, după cântec, după putere ori după ce?

Fiecare se credea vrednică de împărat. Striga mai ales păunul, că el trebue se fie stăpân, căci avea cele mai frumoase pene. S'au împotrivit altele, zicêndu-'i, că dacă are pene frumoase, n'are glas de loc, și-ar fi rușine se se aleagă un împărat care cântă așa de urît. Atunci, dacă e după glas, privighitoarea se ne fie împărat, strigară altele. Dar' nici așa nu era bine: cum se fie împărat o pasere așa de mică?

In urmă, după multe învîrtituri încoace, se învoiră toate, se aleagă împărat pe cine va putea se sboare mai sus. Și s'au așezat toate la rînd și la un semn, s'au ridicat de-odată în vězduch. Par'că se ridicase un nor, așa erau de multe, și par'că se porniseră toate vênturile din lume, atâta bătae de aripi era.

Toate se încredeau că vor birui. Ear' ochiul boului, cea mai mică dintre paseri, n'a fost așa de proastă se se încreadă; de aceea s'a gândit la șiretenie și s'a ascuns prin penele vulturului. Ear' vulturul nici nu 'l-a simțit, ear' celelalte paseri nu l-au vězut.

Și pe cât se ridica norul de paseri, pe atâta se împrăștia, pentru-că ici una, mai sus alta, rěmânea în urmă, obosită, și nu putea se sboare spre cer. Și au rěmas întâi găina și gâsca, apoi gheunoaia și vrabia, și apoi altele și altele. Se mai suia însě cu tărie vulturul și șoimul, cocorul și rândunica, uliul și porumbelul. Dar' dela un loc a slăbit și șoimul și uliul, apoi a slăbit și cocorul și porumbelul. Dar' lăstunul și vulturul se tot suiau. In urmă a stat pe loc și lăstunul, că nu mai putea. Atunci vulturul singur, în înălțimea cerului, s'a mai suit dela lăstun în sus ca de-o bătae de pușcă. El era împărat, căci el se ridicase mai sus.

Dar' atunci ochiul-boului eșind de prin penele vulturului, s'avîntă în vězduh și se ridică sus-sus, cu mult de-asupra bietului vultur. Și pe când vulturul da țipete de acolo din albastrul cerului și se mândria cu biruința, ochiul boului ciripi de de-asupra lui, și-'și bătea joc de vultur, spunênd că el e împărat. Ear' paserile, prinse de pismă, îi dădeau dreptate, numai ca se facă de rușine pe vultur.

Și după învoială, ochiul-boului a rěmas împărat al paserilor. Dar' el n'a luat împărăția pe dreptate și de aceea nici nu s'a bucurat de dînsa. Pentru-că paserile se rușinau se aibă împărat așa de mic și de slab și nici nu le venea se creadă că el ar fi putut se sboare așa de sus. Și 'l-au chemat se-'și adeverească puterea sborului și se se mai urce așa de sus. Dar' el știa ce știa și n'a voit.

Și de atunci paserile într'una aleargă după el, ca se-'l silească se le facă adeverit lucrul, și-'l tot fugăresc se-'l prindă la larg. Dar' el sboară tot printre spinii gardului și prin mărăcini, pe unde nu-'l pot urmării paserile mai mari de cât el, și într'una strigă: eu sûnt împărat! dar' la larg nu iese. Și cât e ziua, se bat paserile fugărindu-'l, și tot prin garduri îl vezi cât e ziua, așa că oamenii au început se-'i zică împăratul gardurilor.

C.

Ştiri politice.

Delegaţiunile sûnt conchemate pe ziua de 16 Nov. în Viena, prin rescript împĕrătesc. Partidele din dieta ungurească au fost deja provocate şi 'şi-au şi numit pe bărbaţii lor, cari sĕ facă parte din delegaţiuni (laolaltă 60). Desbaterile delegaţiilor se crede că vor ţinea cel mult 20 de zile.

*

Ţarul rusesc şi Ţarina vor pleca sĕptĕmâna viitoare la Livadia, unde vor sta până la Crăciun.

Se dă în legătură cu asta svonul, că M. Sa Regele Carol I. al României, va face o visită, după deschiderea Corpurilor Legiuitoare, părechei imperiale rusești la Livadia.

Contra căpătuelilor.

S'au pus ministrii nostri pe — «îndreptare de pĕcate!» Are haz. Sĕ vezi numai.

Intâi *ministrul* ***de culte,*** a dat o circulară către oficiile ce cad în cercul lui de putere, în care zice că... aflând de foarte multe ori, că persoane aplicate în oficii de stat în cercul seu, fac sĕ fie înaintate nu în urma propriilor vrednicii şi a regulelor de înaintare, ci prin mijlocirea altor persoane cu trecere, din afară de acest cerc (care prin urmare nici nu pot preţuì ce plătește slujbașul cutare în locul în care e pus) — şi «osândind» acest lucru face un fel de ameninţare faţă de cei-ce s'ar mai încerca a se vîrî în aşa chip în chipiu mai larg!..

După el *ministrul* ***de justiţie*** a dat o circulară, prin care aduce la cunoştinţa oamenilor sei, că şi el a băgat de seamă în brazda slujbaşilor «dreptăţii», că în prea multe rînduri se înaintează slujbaşi prin «propte» din afară... şi opreşte acest geşeft pentru viitor.

După ei *ministrul* ***de finanţe*** a dat acum, sĕptĕmâna trecută numai, că toate-'s proaspete, — o ordinaţiune în care zice şi el: «In cele din urmă vremuri am băgat de seamă în foarte multe casuri *(„igen számos esetben tapasztaltam")* că persoane aplicate la oficiile financiare se silesc a fi înaintaţi în afară de rînd, *nu prin meritele câştigate, ci prin părtinirea unor persoane ce funcţionează în diferite oficii publice"*... şi o combate asta.

Ear' şi mai proaspĕt a dat presedintele direcţiunii *căilor ferate* o ordinaţiune de acelaşi înţeles către cei dela drumul de fer, spunênd că lui *de nenumĕrate-ori* 'i-s'a întêmplat sĕ simtă asta *(számtalanszor előfordult neki)*, — şi dă şi el cu corbaciul peste nasurile prea tot pe sus purtate şi de înălţare doritoare a drăguţilor sei de slujbaşi.

Şi aşa mai departe.

Pare a-'i fi prins şi pe ei scârba de «năravurile» la care se dedau «fraţii» lor mai mici, şi de nesaţiul lor!

Căci într'adevĕr în zilele noastre, ori-care bun şi nebun de unguraş, e îmbrăţişat şi cocoţat în slujbe pe care nu e vrednic şi n'are pricepere sĕ le poarte. Ear' pus odată în şea, omul începe a se lua în serios că i-s'a *„cuvenit"* acel post, ba îl mâncă călcâele sĕ se urce chiar mai sus!

Cum însĕ urcarea adesea are trebuinţă de «propte», vajnicii doritori de mărire îşi caută propte, şi... le află! Căci cutare «domn» are lipsă de... «altceva», şi dă «spriginul» cerut dacă 'i-se *dă* şi lui bine...

Şi asta a făcut curat *„şcoală"* în ţară la noi! Aci fără «protecţie», fără «propte» nu mai poţi ajunge nimic. Până şi slujbele de notari se plătesc cu câte 5—600 fl., poate şi mai mult! Solgăbirĕul Beke dela Geoagiu a spus în plinul congregaţiei comitatului nostru, că pentru un post de notar, un candidat 'i-a făgăduit *500 fl.*, dar' el n'a primit *dela acesta* nimic...

Cum vor fi căutările de propte pentru slujbe mai înalte, şi... cât vor fi costând, ar putea-o spune cei puşi în ele... Căci ministrii unguri, fie ori-cine sigur, nu de flori de mĕr au venit sĕ dee ordinaţiunile din vorbă, ci s'au încredinţat şi ei că prea-prea sunt chioare împărţirile de oase chiar între ei de ei judecate, — dar' de le-ar asemĕna cu celelalte naţionalităţi?

Dovadă de *putrejune,* de multă putrejune sûnt acele ordinaţiuni!

Un lucru frumos.

(Urmare şi fine).

II.

A doua hotărîre luată de comitet în acelaşi scop, de a pune în o lucrare mai simţită Reuniunea, pe membrele şi binevoitoarele ei, e, *că în vara anului viitor sĕ se ţină o Adunare generală mai mare,* împreunată cu o *Exposiţie de lucruri de mână,* ce avem de gând s'o arangem în stil mai mare: *sĕ fie representate la ea toate ţinuturile comitatului,* ba, întrucât sĕ va putea toate satele şi oraşele!

Adunarea şi Exposiţia aveam de gând s'o punem la cale încă în vara anului curent, ca *iubileu de 10 ani* dela înfiinţarea Reuniunii. Cum însĕ anul a fost aşa de rĕu, şi a adus atâta nenorocire poporului plugar, ne-am resgândit, că poate i-ar fi fost spre greutate poporului, şi am amînat-o pentru anul viitor, când apoi se va ţinea negreşit.

Veţi înţelege, prea stimată Doamnă, că această Adunare şi acea Exposiţie, e o chestie de onoare, de mândrie culturală şi naţională, pentru noi Românele şi pentru poporul românesc peste tot, din acest comitat. De aceea Vĕ rugăm stăruitor sĕ Vĕ daţi toată străduinţa, ca şi ţinutul, şi îndeosebi comuna d-voastre, sĕ fie la acea Adunare şi Exposiţie, cu onoare representată.

Veţi binevoì dar' a da încă de pe acum veste ţerancelor ţĕsetoare şi cusutoare, despre dorinţa noastră, şi că le rugăm sĕ gătească care ce pot mai frumos, (e destul câte un obiect dela una, pe care sĕ-'l trimită), — sĕ se apuce sĕ gătească în decursul iernei lucruri pe ales, pentru acea Exposiţie. Care cum le-au gătat, pot sĕ ni-le trimită aici la comitet, unde le vom arangia şi păstra până la timpul seu.

Sĕ li-se pună în vedere, că *la Exposiţie se vor împărţi mai multe premii* pentru cele mai bine reuşite lucruri, şi vor fi şi vĕndute acelea, despre cari vor spune că pot fi vĕndute, pentru preţurile pe care dînsele le vor însemna pe lucruri.

*

Reasumând cele de mai sus, Vĕ rugăm prea stimată Doamnă:

sĕ binevoi Ţi a aduna în jurul D-Voastre pe surorile ţerance despre care ştiţi că-'s mai măiestre, şi împărtăşindu-le cu ce rugare sĕ îndreptează prin aceasta «Reuniunea femeilor» noastre către dînsele, — sĕ le îndemnaţi ca:

Până la 10 Decemvrie sĕ gătească ce pot mai frumos pentru a fi trimis la Viena spre vĕnzare;

ear' de aci încolo sĕ pregătească peste iarnă lucruri cu toată inima, *pentru Exposiţia „Reuniunii" noastre din vara viitoare.*

Şi la unele şi la altele lucrul de căpetenie e, sĕ fie originale, naţionale, cu forme învĕţate dela mamele lor, forme ce îşi au şi numirile lor («Cornu cel mare», «roata cea mare», «cornu berbecelui» etc.)

Pe fiecare lucru sĕ pună o şedulă cu numele şi locuinţa lucrătoarei şi cu preţul lui.

*

Ear' stim Dv. îndeosebi, ve-Ţi face un lucru foarte bun, dacă, din când în când, ve-Ţi binevoì a vĕ mai duce pe la femeile ce au făgăduit că vor lucra, şi ve-Ţi vedea ce vor sĕ lucreze şi le ve-Ţi încuragia într'una.

Reuniunea noastră apoi, Vi-ar fi recunoscĕtoare, dacă Vi-aţi lua osteneala a întreba pe ţesĕtoare, cum se chiamă cutare şi cum cutare din motivele (formele) ce le-au ţesut pe pânzăturile lor, şi, întrucât se poate, sĕ ne aduna-Ţi astfel de forme, fie ţesute mai multe la olaltă, fie bucăţele singuratice, scriind pe o hârtie lângă ele numele lor.

Am face, cu ele, pentru «Reuniune» o colecţie de modele (forme), un fel de *„Album-naţional al industriei noastre de casă"*, şi mare ar fi meritul tuturor celor-ce au ajutat la alcătuirea acelui *Album!*

Toate ţerancele noastre au din acelaşi fel mai multe lucruri, şi poate ar fi aplicate a dărui câte-un exemplar de mustră pentru «Reuniune», exemplar din cele cu forme mai caracteristice, mai originale. «Reuniunea» le-ar păstra pentru totdeauna ca suveniri frumoase, ca documente naţionale şi material de studiu pentru învĕţaţi. Ear' înfiinţându-se atelierul contemplat de Reuniune, ar servì drept modele.

Nădĕjduind mult dela bunăvoinţa şi străduinţa cu care ve-Ţi lucra pentru întruparea dorinţelor noastre, în înţelesul indigitărilor date de noi aci, şi rugându-Vĕ, prea stimată Doamnă, sĕ primi-Ţi asigurarea distinsei noastre consideraţiuni ce Vĕ păstrăm, semnăm cu multă stimă.

Comitetul „Reuniunii femeilor române din comitatul Hunedoarei."

Deva, 25 Octomvrie 1897.

Elena Popu Hossu-Longin,
presidentă.

Dr. S. Moldovan, adv. secretar I. **Dr. G. Suciu, adv.** secretar II.

Notă. Tot felul de ştiri despre desvoltarea lucrării noastre, mulţumite pentru ajutorul dat ori darurile făcute, despre succesul atins şi ori ce fel de avisuri din partea „Reuniunii", etc. — le veţi afla publicate la timpul seu în foaia noastră din comitat ***„Revista Orăştiei"*** din *Orăştie.*

*

Ori-ce îndemn mai departe din partea noastră ca Redacţie, e de prisos. Ca sĕ se vadă totuşi că planul de lucrare al «Reuniunii femeilor» din comitatul nostru, e recunoscut ca un plan bun şi frumos şi de alţi oameni cu judecată, însemnăm că acest apel a fost publicat cu mari laude şi călduroase stăruiri, afară de *„Revista Orăştiei"*, şi de către *„Gazeta Transilvaniei"* din Braşov, *„Tribuna"* din Sibiiu, *„Dreptatea"* din Timişoara, etc.

«Gazeta Transilvaniei» din Braşov zicea despre el, făcêndu-'i loc în numĕrul seu poporal de Dumineca trecută:

«Cetitorilor nostri le este cunoscut, că «Reuniunea femeilor române din comitatul Hunedoarei» de mult timp se ocupă *cu un plan din cele mai frumoase,* care are de scop a face cunoscută în lumea mare industria naţională a ţerancelor române, a da un avênt mai mare acestei preţioase industrii şi totodată a pune pe ţĕranca română în posiţie de a-'şi putea vinde productele industriei sale cu preţuri favorabile».

Apoi încheie:

«Sperăm firm, că doamnele şi întreaga inteligenţă română, va înţelege importanţa acestei acţiuni, şi se va silì a spriginì din resputeri «Reuniunea» întru realisarea frumoaselor sale scopuri».

«Dreptatea» din Timişoara scrie:

«Este în general cunoscut, că lucrurile de mână ale ţĕrancei române, cusăturile, chindisiturile, ţesĕturile etc sûnt pretutindenea admirate de lumea strĕină şi mult căutate. Chiar şi saloane princiare sûnt împodobite cu perdele, covoare etc., lucrate de mâna ţerancei române Ceea-ce este însĕ regretabil şi în nespusă pagubă atât materială cât şi morală a poporului român, e faptul, că în cele mai multe casuri *aceste lucruri trec în străinătate sub firma lucrurilor de mână ale unguroaicelor.* Este destul a indica d. e. activitatea ce o desvoaltă în această direcţiune *Gyarmati Zsigané,* o doamnă din jurul *Clujului,* care pentru o simbrie de batjocură ia la ţesut, cusut, chindisit etc. *ţĕrance române din împrejurime,* pentru-ca apoi lucrurile din mânile acestor românce sĕ le trimită pe la exposiţiuni, până chiar şi la Paris, sub firma de *„lucruri de mână ale unguroaicelor"* «Kalotaszegi varrottas», secerând cu ele admiraţiune şi laudă pentru ţĕranca maghiară şi câştigând şi bani frumoşi prin vinderea lor!

„Abusul ce astfel se face cu lucrurile de mână ale ţĕrancei *române,* s'a sulevat destule-ori în presa română, şi pareni-se în foişoara «Telegrafului Român» un tinĕr din părţile clujene pe la începutul deceniului curent se ocupase pe larg cu chestiunea, arĕtând taxativ «isprăvurile» d-nei Gyarmati. S'a mai scris apoi şi în celelalte ziare ale noastre despre acest lucru, dar' până acum nu s'a făcut nimic întru paralisarea acestui abus, ori, dacă s'a făcut din când în când câte ceva, s'a făcut numai incidental-exposiţiuni locale, etc.

„Cu atât mai deamnă de laudă este deci: «Reuniunea femeilor române din comitatul Hunedoarei», care după-cum arată apelul de mai jos, a câştigat chiar şi debuşeu (piaţă) pentru lucrurile de mână ale ţĕrancei române Importanţa actului sĕvîrşit de numita reuniune este indiscutabilă; de aceea publicând mai jos apelul în toată extensiunea lui şi îndemnând şi din a noastră parte, ca ţĕrancele române sĕ rĕspundă cu cât mai multe şi mai frumoase lucruri ieşite din destoinica mână a lor, gratulăm numitei reuniuni pentru salutara idee!

«Deie Dumnezeu, ca succesul intreprinderii sĕ fie cât mai strălucit!»

PACEA LUMII

O telegramă din Belgrad cu data de 4 Nov. aduce veşti, cari întăresc ştirile date, că între Sĕrbia şi Bulgaria sûnt încă mari încordările din pricină că şi una şi alta lucră în ascuns a se întări în Macedonia. Eată ce spune telegrama:

«Relaţiile dintre Sĕrbia şi Bulgaria sûnt în timpul din urmă foarte neplăcute. *Pe studenţii sĕrbi din Üskûb, studenţii bulgari 'i-au atacat şi 'i-au bătut rĕu!* Cele mai multe foi scriu articli ameninţători, şi anume se spune, cu ştirea guvernului. Se zice că Vladan Georgevici are însărcinare din partea guvernului, sĕ trimită Bulgariei o notă (scrisoare) în care sĕ-'i ceară că sau sĕ-'şi lămurească înaintea Sĕrbiei scopurile ce le are faţă de Macedonia, sau, dacă nu, sĕ stee gata de-a se mĕsura de nou în rĕsboiu cu Sĕrbia!

Fapte!

(Urmare).

Pe preotul blând, înţelept şi cu tact, poporul cu drag îl ascultă, şi cu drag merge după el, ca şi când ar fi fermecat.

Ear' ca preotul sĕ poată câştiga poporul, trebue sĕ se arate cu tragere de inimă pentru el, cu mare iubire, sĕ înceapă bună oară iarna, când nopţile sunt lungi, seara şcoală cu tineretul de 16 – 30 ani şi sĕ-'i înveţe mai nainte lucruri ce lor le sunt plăcute, precum cântece poporale naţionale, apoi bisericeşti, precum şi din scris, cetit şi calculat. Dedat odată tineretul a se aduna, se poate urma şcoala cu el, arĕtându-'i originea, fala, mândria lui străbună, drepturile lui de cetăţean, despre morală şi caracter, ca prin acestea sĕ înceapă a se cunoaşte şi preţuì pe sine, şi sĕ ţie la aceea, ca vorba lui sĕ fie vorbă, portul lui port curat, datina lui datină străbună, limba lui limbă falnică, sĕ ştie unde are sĕ-'şi folosască limba sa, şi unde a străinului! Sĕ fie făcut înţelegĕtor despre însĕmnătatea bisericii şi a şcoalei lui naţionale-confesionale.

Câştigat odată tineretul, preotul uşor poate mijlocì la popor ridicarea de biserici, şcoli naţionale-confesionale, îmbunătăţirea sorţii preoţilor şi învĕţătorilor confesionali, şi toate le vor fi uşoare, când la spatele preotului va sta tineretul în rînd, şi cu el poporul!

In chipul acesta mergênd nainte, preotul trebue sĕ înveţe pe popor sĕ-'şi sprigineasca pe al seu, sĕ-'i spună ce înseamnă aceea, ca sĕ caute a se f losì de tot ce e român, de boltă, de meşteşugar, de advocat, de medic, de b nică, — de tot! Românul la Român sĕ alerge, banul Românului în pungă românească sĕ cadă, dacă ese dela Român.

Ajuns odată aci, apoi e uşor a aduce preotul pe popor sĕ-'şi facă tovărĕşii tot felu, precum însoţiri de înmormêntare, magazin de bucate, de consum ş. a. Poate sta apoi preotul cu poporul seu organisat legaţi oare-cum lanţ unii de alţii, contra ori-şi-cărui atăcător, şi contra a ori-ce nĕcaz.

Şi toate acestea se pot isprăvì pe lângă o muncă cu minte şi stăruitoare, în câţiva ani.

De cât că în această vreme nu este a se aştepta recunoştinţă dela popor, că unii se vor împotrivì, alţii vor cârtì, din nepricepere, dată fiind neîncrederea veche a poporului în aproape tot ce e nou pentru el, — ci muncă din greu se cere, şi sĕ nu se lase sĕ se încuibe în preot desperarea.

Poporul nostru e bun, creştin şi deştept, şi şi setos de a înainta, dar' aşteaptă sĕ-'l câştigi prin ***fapte,*** prin fapte ce dovedesc că la lucru spre binele lui îl chemi!

Dar' şi preotul ca sĕ poată repede înainta cu munca spre binele poporului, are lipsă mare de spriginul tuturora, poporul însuşi, sĕ-'l ajuture, primarii comunali sĕ nu-'i facă pedeci, docenţii, advocaţii, medicii, băncile româneşti, crâşmarii, negustorii şi meşteşugarii,

scurt: întreaga inteligință sĕ-'i dee spriginul ei Și atunci? Atunci ca prin farmec se va schimba în mai bună starea și soartea lui întreagă!

Pentru aceea, tu iubit popor românesc, ca sĕ poți fi dus la pășune grasă, verde, nutritoare sufletește și trupește, ascultă, și întru toate cere sfatul preotului tĕu (înțelegem, firește, pe preotul bun, cinstit, Român adevĕrat și creștin curat), căci el știe slăbiciunea și lipsa ta, și te va deștepta în neajunsele tale ca sĕ fie spre mărirea lui D-zeu și spre fericirea ta. Și sĕ vrei a cumpĕra, a vinde, a te lecuì, a te apĕra, a te împrumuta, a jertfi, mergi și cere sfatul preotului, și el te va îndrepta pe un drum, care te va duce la bine și nu vei umbla ca oaia cea rĕtăcită întru întunerec, ci în lumină. Așa a zis Christos de preot și popor: «Cel-ce ascultă de voi (preoți) de mine ascultă, și cel-ce nu ascultă de voi, de mine nu ascultă, și eu încă nu-'i voiu asculta pe ei»!.. Cine altul dacă nu preotul e cel chemat de însuși D-zeu ca sĕ lumineze. «Voi sûnteți lumina lumii», a zis Christos tot despre preoți, între cari cei dintâi sfinți apostoli au fost. Și de vei alerga, drag popor, la preot după lumină, luminat vei fi. Și atunci? Atunci vor vedea contrarii nostri tăria noastră și rînduirea noastră, și napoi vor da, eară noi vom merge calea noastră nainte, spre fericirea trupului, a sufletului și a națiunii noastre!

(Va urma).

Un rĕspuns.

Dobra, 28 Octomvrie 1897.

Onorată Redacțiune,

Din incidentul uor noue invective publicate în nrul ultim (44) al «Revistei» sub titlul «Stările dela Dobra» mĕ simt îndatorat față de on. cetitori cu deosebire din alte părți, — căci pe aici e cunoscută adevĕrata stare de toți oamenii de bună credință, — a prevenì seducerea opiniunii publice în ce privește »Stările dela Dobra«. Prea îndelungata mea reservă ar putea duce în eroare pe mulți, cari sau nu mĕ cunosc de aproape, sau mĕ cunosc numai după apreciările sinistre, intreprinse de unii oameni de rea credință de un timp încoace prin unele ziare. Toată acțiunea de subminare s'a început de când cu pregătirile pentru îndeplinirea protopresbiteratului.

Ca de comun și aici au competat mai mulți îndreptățiți, dintre cari unul voește cu ori-ce mijloace prin frate și rudenii a-'și câștiga aderenți. De aci provin calumniările asupra mea și preamărirea celuialalt (vezi »Trib. Poporului« nr. din ajunul congresului).

De astă-dată mĕ mărginesc a declara: Toate cuvintele dela începutul corespondenței (nr. 44) până la sfîrșit, referitoare la persoana mea scrise cu gând de a mĕ ponegri, sunt calumnii infernale.

Nici o cirtă și nici o iotă din legea bisericească fundamentală și normele în vigoare n'am călcat.

Abus la nici o alegere n'am comis. In special, *nici un membru ordinar* în sinodul protopresbiteral al ***Dobrei*** nu s'a ales din tractul ***Iliei,*** deși după lege se putea.

Toate sinoadele parochiale le-am știut conduce în sensul legilor, atât în parochia Dobra, cât și în tract. Am dovedit în peste 30 casuri. Chiar și când s'a produs disordine, m'am știut folosi de lege. (Casul dela Dobra).

Nici când nu m'am folosit de presiune nici de mijloace corupĕtoare, nici n'am suferit, ca alții sĕ o facă în chestii de alegeri.

In chestia cu bucături de »prescuri« declar, că acelea au ajuns în posesiune strĕină, *dacă* au ajuns, sau *prin cerșitorie,* ca elemosine, sau prin *circiu boeman,* ca avere strĕină, fără știrea mea.

In chestia cu rachiul numai într'atâta e greșeală, că nu *eu* am dat cândva și cuiva rachiu, ci tocmai *adversarii* mei dela începutul miscărilor electorale până bine de curênd, căci numai astfel s'a putut înciriba clica contrară. De altfel arĕtările în afacere sunt la locurile competente.

Incât corĕspund chemării mele ca șef al tractului și adm. par. al Dobrei, sunt chemate respectivele corporațiuni sĕ judece, ear' nici decum cei nechemați, și mai presus de toate cei *interesați* pentru al lor candidat, deoare-ce ei pervers judecă.

Scornitura tendențioasă, de atâtea-ori folosită, că m'aș fi expectorat de pe amvon, că și numai cu 3 voturi voiu deveni protopop *e un neadevĕr sfruntat.* Cu toate ocasiunile, când unii sau alții se prea eșofau, am spus, că *după lege* poate fi denumit și cel cu minoritate, mai cu seamă dacă e binemeritat pentru bisĕrică și școală.

In ce privește amenințarea cu trecerea la biserica »soră«, nu s'ar pomeni, observ, că e chestie de convingere. Ansă nu s'a dat nimĕnui.

Dacă pentru o persoană »ingrată« voesc sĕ-'și părăsască credința strămoșească, dovedesc puțină tărie de credință, ceea-ce eu nu o presupun la nici unul din tractul Dobrei.

Ca de încheiere, terminii nealeși usitați în corespondența des amintită o atribuiu firii familiare a concipientului.

Cu stima cuvenită:

Avram S. Pĕcurariu,
adm. prot.

*

P. S. In același timp primim o întimpinare la aceeași corespondență, din partea alor 21 de Dobreni inteligenți, pe care însĕ din lipsa de spațiu, o vom publica în numĕrul viitor.

CORESPONDENȚA

Hunedoara, 30 Octomvrie 1897.

Onorată Redacțiune,

Revin la «isprava» sĕvîrșită de viteazul nostru postar din Hunedoara.

N'am zis până acum nimic la «întimpinarea» lui din nr. 38 al «Revistei Orăștiei», pentru-că bine ați explicat-o d-voastră, că dl Balázs voind sĕ se scuze prin «întimpinarea» sa, singur pe sine s'a acuzat.

Dacă era sĕ rĕspund ceva, o făceam mai mult din prilegiul vătĕmării lui noue, ce publice 'mi-o face acolo, că adecă n'am «cunoștințe de bună cuviință» și m'am purtat în oficiul seu «fără creștere».

Sĕ mĕ scuze dl Balázs, sau mai bine zis căruntețele dumnealui, dar' și în casul de față tocmai dînsul a dovedit lipsa de bună creștere, dovadă rĕspunsul direcțiunii postale din Cluj, pe care ați binevoit a-'l publica.

Și are încă și «curagiul» sĕ mĕ amenințe cu... proces! Poftească!

Până când însĕ, am la mână resoluțiunea direcțiunii postale din Cluj și declarațiunea-întimpinare a dlui «șef de postă», fie asi gurat, că amenințarea dumnealui nu mĕ înfrică, din contră, îmi poate servì ca îndemn *ca eu se-'i intentez proces!* Și ași și face-o, dacă nu 'l-aș compătimì ca pe un om bolnăvicios și dacă bĕtrânețele-'i respectabile, nu m'ar reținea dela acest pas! Asa însĕ îl las în știrea Domnului! Și îl las și pentru-că viteazul ce s'a purtat așa «lovagias» cu mine, acum vĕd că are «curagiul» numai *de a ascunde și a tăgădui de frică starea adevĕrată a faptului,* precum a făcut-o cu ocasiunea cercetării, ce s'a făcut la oficiul seu postal, din partea trimisului direcțiunii dela Cluj. Cum a simțit viteazul c'a făcut-o cam groasă, ca sĕ nu iasă atât de mult la iveală «isprava» sa «cavalerească«, — a dresat de timpuriu martorii ca, în timpul cercetării sĕ mărturisească în contra mea!.. Las că de altcum singurul martor, ce 'l-a avut, telegrafista, ca oficial al seu, ar fi fost un corb alb mărturisind în contra «superiorului». Pe celalalt martor, un băiat de prăvălie de 14—15 ani, 'l-a putut «capacita» ușor.

De altcum nu voiu sĕ întru mai în detail, descoperind aci și alte urmări, amare pentru numitul șef, în urma arĕtării mele, voiu numai sĕ-'l rog pe dl Balázs, ca, în interesul d-sale, sĕ țină pe viitor cont de ocara și pedeapsa dictată din partea direcțiunii, și sĕ se ferească pe viitor de ori-ce pășire ofensătoare față de cetățenii neatîrnători ce au de lucru la postă, și din cheltuelile cărora duce și dînsul de pe o zi pe alta amărîta-'i viață..

C. Dima.

Călĕtorie cu — rĕcori...

Din Heslingfort se scrie, că Dublowszky, sfetnic de stat rusesc, care călĕtorise în Finnlanda în chestii oficioase, la întoarcere spre casă a făcut în tren cunoștință cu un om ce 'i-a făcut călĕtoria foarte plăcută, că numai nu 'i-a înghețat și mĕduva spinării în câteva ciasuri!.. Era singur într'un cupeu de clasa I., când la stația Imatra un domn bine îmbrăcat a urcat și dênsul în același cupeu. Strĕinul care ținea ațintit aspru cu privirea pe sfetnic, de-odată îl agrăește:

— Ești D-ta Neamț?

— Nu, eu sûnt Rus.

— Ei, atunci poți sĕ te veselești, că altfel îți trimiteam un glonț drept în glavă!

Și cu asta scoate din buzunar un revolver și-'l ținteste spre capul sfetnicului, care sta mirat de ce auzise!

Eu am altfel obiceiul că astfel de lucruri, în acest chip le isprăvesc! Ce ții d-ta despre aceasta?

— Eu? Nimica.

— Așa? — Și în clipa următoare o durduitură puternică ameți pe bietul sfetnic cuprins de spaimă, fără a-'l lovì însĕ. Apoi urmă:

— Vezi, acum 'ți-am pușcat afară din cap gândurile cele false. Vrei poate ca și a doua minciună sĕ 'ți-o scot așa?

Dublowszky de spaimă era mort de jumĕtate. Trenul sosise tocmai la o haltă, și sfetnicul de stat grăbì la fereastră doar' vede pe cineva sĕ-'l cheme într'ajutor. Dar' în clipa aceea îl și apucă de umĕr mâna puternică a necunoscutului și-'l apăsă pe locul seu!

— Nu încerca sĕ te depărtezi, că eară pușc! Altfel pușcarea mie mi-i petrecere așa mare. Știi d-ta înghiți cuțite?

— Nu. — Și bietului sfetnic simți cum îi trec fiori și prin perii din cap!

— Ei, o sĕ te învĕț dară. E lucru ușor. Deschide numai gura!.

Lui Dublowszky îi venì gândul sĕ pue întrebări »soțului« de drum, că ce fel de cuțit e potrivit pentru înghițit, cum trebue asta făcut, că potu-se câștiga și bani cu asta? Și strĕinul începu a-'i da rĕspunsuri lungi la fiecare întrebare și a-'i explica cumu-'i meșteșugul înghițirii de cuțite, așa că tot explicând se treziră la stația următoare.

— Tocmai bine că am sosit. Cu cuțite finnlandene se poate face ușor. Du-te adă iute unu; cu îl ascut bine și apoi îți taiu frumos gâtul cu el!..

Sfetnicul nu așteptă sĕ-'i zică și a doua-oară ori sĕ se rĕsgândească, ci iute plecă, și venì eară napoi, dar' — nu mai mult singur, ci cu doi panduri, cari legară scurt pe nenorocitul nebun. S'a descoperit că era un neguțător mare, care a fost atacat așa pe neașteptate de sminteala minții.

NOUTĂȚI

Nouă foaie slovăcească. Precum spune «Tr. Pop.» în curênd o sĕ apară la aliații nostri Slovaci, o nouă foaie *„Slovensky Listy",* odată pe sĕptĕmână și dând o deosebită luare aminte și trebuințelor economice ale poporului. De foaie se leagă bune nădejdi, căci ea va fi condusă de dl *Gustav Augustini,* fost redactor la «Tribuna» din Sibiiu mai mulți ani.

* *

„Kulturegylet"-ul din Cluj a împărțit în decursul anului școlar trecut *81.000 fl.* spre scopuri de maghiarisare: susținênd școli, biblioteci, dând câți școlarilor și cumpĕrând suflete de învĕțători nemaghiari ca sĕ propue bine ungurească! De tot a cheltuit această Reuniune peste 500.000 fl. dela înființare până azi spre scopurile sale, și totuși mai are o avere de peste un milion și jumĕtate! Când vom ști și noi Românii jertfi în așa chip pentru așezĕminte naționale și culturale de-ale noastre, cum o fac Ungurii, cari averi întregi 'și-le testează Kulturegylet-ului!?

*

La tribunalul din Deva a fost numit de subnotar dl *Romul Pap,* care mai nainte funcționase în aceeași calitate la tribunalul din Cluj.

*

½ milion de stupi S'a făcut «numĕrarea poporațiunii» și pentru lumea albinelor, în țară la noi, și s'a scos la socoată, că în toată țara locuesc laolaltă peste 500.000 familii de albine, cari dau un venit de 1,200.000 fl. Intreagă țara e împărțită în 6 cercuri de stupărit! Cel dintâi e cercul ce se întinde în partea de Miază-noapte-Rĕsărit a țerii, peste comitatele Abauj, Bereg etc, ear' de loc după astea vine Ardealul, care tot laolaltă dă un cerc de sine stătător, ce dovedește că nu-'s Ungurii chiar așa de strĕini de gândul de-a da Ardealului ear' «autonomia»! Albinelor li-au dat-o deja.. Ear' în Ardeal, comitatul cel mai bogat în albine e Solnoc-Dobâca, Sibiiul, apoi al nostru, al Hunedoarei, care are vre-o 14.000 de familii de albine, cari aduc un venit de vre-o 19.000 fl.

*

Cununie. D-șoara *Letiția V. Rimbas* și dl *Silviu A. Damian,* își vor serba cununia Sâmbătă în 8/20 Noemvrie a. c. în biserica gr.-or. română din Brad. Trimitem felicitările noastre!

— *Ioan Călămariu* și *Roza Petrescu* își sĕrbează cununia în biserica gr.-or. din Hălmagiu la 9 Noemvrie st. v. Dorim noroc!

*

Cu petri după Impĕratul Wilhelm! In sĕptĕmâna trecută generalul *Bülow* la o vênătoare a căzut așa de rĕu de pe cal, că a murit în curênd. Impĕratul Wilhelm a mers la înmormêntarea lui în Spilberg el însuși, însoțit de impĕrăteasa. In apropiere de cimitir se zidea o casă nouă și pe schele era plin de lucrători, cari priviau și ei mărețata înmormêntare. De-odată *o peatră mare cade cu putere în mijocul mulțimii, lovind în spate și rănindu-'l rĕu pe principele Schönaich, după care urma numai decât impĕratul și impĕrăteasa.* Toți cred că peatra a fost fără îndoială îndreptată asupra impĕratului, numai n'a nimerit. Impĕratul a stat îndată pe loc și a dat poruncă, ca pe toți lucrătorii dela casa ce se zidea, sĕ-'i ducă la poliție! Casa a fost îndată împrejmuită de gendarmi și polițiști. Ce-o fi eșit la iveală, încă nu se știe. Dar' e semnificativ, cât de drag îl au pe puternicul Impĕrat la el acasă, mai ales poporul de jos, printre care e foarte lățit socialismul contra căruia impĕratul s'a arĕtat foarte pornit.

Vicenotar în Pestișul-de-sus se va alege în 22 Noemvrie. Până în 21 Nov. sûnt a se înainta rugările la oficiul protopretorial din Hunedoara. Salarul urcă la 500 fl.

*

Prinos casei Domnului. Stimatul domn Dimitrie Grec cu stimata doamnă soția sa Elena, »hutman« în »Musariu« (la Brad), venind nainte cu 3—4 sĕptĕmâni spre a-'și vedea de ale sale în comuna natală Corna, și auzind pe subscrisul, că între alte lipse ale sf. biserici, e și lipsa de o Evangelie, spre scopul acesta au donat sf. biserici 10 fl. v., pentru care binefacere, și pe calea aceasta aducem cea mai intină mulțămită stimaților dăruitori. Cerna, în 12/24 Octomvrie 1897. Pentru comitetul parochial gr.-or.: Georgiu Gendel, paroch.

*

Loterie. Iubitorilor de-a vĕ juca la loterie, ascultați ce bune isprăvuri faceți prin acel joc. Incetând loteria mică, s'a făcut socoată ce venite a adus ea »statului« dela 1868 când s'a înființat, până acum când a încetat. Au pus pe loterie, așa creițărește, bieții oameni, mai ales sĕrăcimea doritoare de-a ajunge cumva la bani, 92 de milioane floreni! Din acestea s'au plătit napoi punĕtorilor 38 milioane, cu cheltuelile de manipulație cu tot. Prin urmare 'i-a rĕmas »statului« dobândă *54* de milioane floreni! N'a dat prin urmare nici jumĕtate napoi »cercătorilor norocului« lor. Și totuși atâția pătimași își aruncă banii în aceste guri largi de bălaur. Tot așa e și cu loteria cea nouă, »de clasă«, ori-cât s'ar încerca a se îmbĕta lumea cu apă rece!

*

Doi băeți sĕraci, unul absolvent de clasele normale, altul și de cl. I. gimnasială, ar dorì sĕ îmbrățișeze vre-o meserie oare-care, tipografie, croitorie, la prăvălie, etc.

Cei-ce ar avea lipsă, sĕ se adreseze la redacția noastră și li-se va spune adresa.

Notiță Literară.

„Castelul din Carpați", roman din vieața poporului românesc din Ardeal, scris de Iules Verne, mare scriitor francez de romane, și premiat la timpul seu de academia franceză, a apărut în traducere românească, traducere bine îngrijită și reușită, de dl *Victor Onișor.* In mijlocul inundațiilor de traduceri ce ni-se fac din diferite limbi, mai ales în România și anume mai virtos de «literați» geșeftari, cari rup mai mult decât traduc, traducerea dlui Onișor este netăgăduit, mult superioară. Nu e însĕ mai puțin adevĕrat, că fiind romanul luat din vieața *poporului* și venind nainte în el multe figuri din popor, te atinge aproape neplăcut limbagiul înalt, plin de neologisme, vorbind despre «Bucur» păstorul de oi, etc. în locul limbii ușoare poporale, ce mult mai bine ai primit-o în jurul acelor figuri.

Cei-ce doresc o lectură fantastică, «romantică», multora dintre cei cuprinși cu direcția literară mai sănĕtoasă a realiștilor, nesuferită, — aceia iee «Castelul din Carpați» și vor afla în el închipuiri și grozăvenii, «scene» câte le trebue. A se cere la «Tipografia» în Sibiiu.

*

„Foaia Literară" ce apare sub redacțiunea doamnei *Lucreția Rudow-Suciu,* în Oradea-mare, *a încetat* de-a mai apare cu numĕrul de Dumineca trecută, din lipsa de abonenți. Ii trebuiau, ca sĕ poată exista, cel puțin 400 abonați, și avea abia 230.

AMICIȚIE — DISTRACȚIE

Pictoriței.... Admirabil! Gratulez la [illegible] Dorința cu „legatul" nu 'ți-s'a împlinit [illegible] noul debut... nosc, merit. Procură-ți numai [illegible] „Bătae", recudar' te rog nici matale nu [illegible] [illegible]șnic... „virgaș". Ei, și..., hârtie, de nu ear' [illegible] așa scumpă pe vorbă [illegible] aprinzi paie în cap cu [illegible]

Urlciosul.

Ingerului... [illegible] totdeuna fii cu mine, nu cumva sĕ zici „nu știu" [illegible] că e rĕu. Ce mai zic „babele"? Înghețat'au lacrămile?

Eu.

Saxonului.... Favorisat de „Musă" am ajuns, departe între munți — ear vêna cea de aur?.... Vai! — e vieața din „pe-o gură de raiu"... Deci sumetia n'are loc; mai multe când vin la joc. — Vĕ grăbiți că nu e bine! Sĕ grăbiți că și Ea vine! — *Vicu.*

FEL DE FEL

Crăiasă între mame! Această pompoasă titulă se cade »doamnei« Perarly Bradfort, o tinĕră femee de Negri. S'a născut în New-Orleans și în luna viitoare va fi de 18 ani. Dar' această »doamnă« e măritată deja de 6 ani. Era abia de 12 când s'a măritat. Și în 6 ani a avut deja 8 copii! In 2 rînduri a născut gemeni. Și acum earăși e în ajunul unui »îmbucurător eveniment familiar«...

POSTA REDACȚIEI.

Dlui *I. S.* în *M.* Istoria cu țeranul ce se făcuse aproape bun „patriot" și apoi s'a convertit earăși, nu era scrisă. Nu o uita! Descrie-ni-o ocasional! Salutări.

Dlui *I. S.* în *B.* Ca sĕ Vĕ punem numele în foaie, că la D-Voastră sĕ se adreseze cel-ce are lipsă, putem numai ca inserat pe plată, cu timbru de 30 cr. pentru stat, altfel ne apucă finanții!

Isvoare de venit pentru învĕțători.

De D. Comșa.

(Urmare și fine).

Importanța și rentabilitatea culturii poamelor fiind de altcum obștește cunoscute, ne mărginim a constata faptul că: rareori la noi pometuri aevea întinse și ținute în regulă deplină. Învĕțătorii nostri, chiar și cei înstăriți și avênd unde, nu se disting nici ei în această privință decât abia foarte puțini. Aici se brodește e vorba: «mulți chemați, dar' puțini aleși». Da, mulți ar avea unde și cu ce și toți sûn chemați a premerge, în trucât pot, cu exemplu bun, dar' puțini se pot mândri cu pometuri în regulă și avênd întindere de câte 1—2 jugĕre sau doară mai mare. N'au decât sĕ voească și învĕțătorii nostri ar putea înființa mulțime de pometuri largi și îndesuite cu meri și peri, cireși și nuci resp. cu alune uriașe ori strugurei, cari rĕsplătesc munca și spesele cu îmbelșugare.

Când cu altoirea și înființarea de pometuri vedem repetindu-se o greșeală vrednică de reprobat. Este ruginitul obiceiu de a prăsi și cultiva soiuri fel și fel, timpurii și târzii, alese și proaste. Se știe însĕ, că negutătorii nu cumpĕră bucuros decât poame alese, târzii și de același soiu și unii refusă cumpĕrarea sub cuvênt de soiuri mestecate. Altoirea, culesul și paza în timpul coacerii, păstrarea etc. se pot îndeplini mai cu înlesnire cultivând soiuri puține și resp. unul singur. Așadar' soiuri cât mai puține și alese, se înțelege, cu deosebită îngrijire. Pentru vênzarea în mare se recomandă mai ales merele pătule. Merele poinice și de Bulzești (Zarand), atât de vestite, nu isbutesc bine decât pe alocurea, în ținuturi anume. Dintre celelalte soiuri prețioase amintim merele popești, giogiănești (Gioagiu) și siculane (Ungaria). In grupa bogată a pargamutelor (Bergamot) aflăm varietăți de pere excelente. Deosebită recomandare merită, în anumite împrejurări, persecile americane de regulă foarte timpurii și scumpe, de asemenea alunele uriașe (italiane) și nucile cu coaja subțire.

Prin o cultură în mare a strugureilor s'ar putea produce vin mult și bun ori și unde. Dintre celelalte specii ne mărginim a recomanda în treacĕt: maroni, caise, gutui, cireșe, vișine și prune de soiuri uriașe, gustoase și chipeșe.

Supuși fiind unei culturi, îngrijire, pomii dau roade mănoase în aproape fiecare an. Între mijloacele, cari asigură și sporesc recolta, se numĕră cu deosebire săditul pomilor la o mare distanță, îngrășările repetite cu gunoiu fluid, compost sau cenușă, stîrpirea rigoroasă a omidelor, curățitul crengilor uscate și de prisos și lecuirea fără zăbavă a ranelor.

Prin scuturarea și aruncatul îndatinat cu lăstari și petri, multe crengi se sfîrtică și recolta următoare se împuținează, ear' poamele se murdăresc și se vatĕmă, trecênd adese în grabnică putrezire. Asemenea poame trebue consumate sau vêndute în pripă după cules, când nu au trecere. Din contră, fiind culese în regulă, cu mâna, ele se pot conserva și vinde într'un târziu. Prețul se urcă în mĕsură progresivă, începênd de toamna după cules și până în ajunul recoltei viitoare.

În consecuență, cine poate și știe cum sĕ ierneze poamele, va trage cel mai mare câștig din recolta produsă. Se întêmplă însĕ și tocmai în anii mănoși de ar trebui sĕ vindem pe mai nimica cu deosebire poamele anevoie de conservat. Găsim învĕțători, cari și ei se jelesc, în rînd cu țeranii, ear' n'au cuvênt; căci mai ales ei chemați ar fi sĕ întrevină, producênd unul poame uscate excelente, altul lictar mult, al treilea vin, rachiu etc. Urmând la pregătire cum ar trebui, aceste producte rĕsplătesc munca și micile spese cu prisos. Măiestria pregătirii e ușoară și poate fi agonisită din scrieri sau în practica zilnică. Sigură și bună dobândă promite rĕșina fluidă de altoit, a cărei pregătire ar putea face parte din ocupațiunile a 3—4 învĕțători.

Până a nu sfîrși cu ce aveam de spus in materie de pomă it, vom adaoga expunerea câtorva isvoare de venit aparte.

Pe seama parcurilor, grădinilor, promenazilor și vilelor orășenești, din ce în ce mai numĕroase, se folosesc brazi, în numĕr, putem zice, uriaș. Cumpĕrările merg sporind cu repejune an de an. Abstracție făcênd de puținul material datorit grădinarilor indigeni, acești brazi se aduc din strămătate. Primăvara întâlnim uneori vagoane tixite de brazi, mari și mici, și totuși, mulți orășeni se vaeră, că nu au de unde cumpĕra provisiuni mai mici, fie și cu prețuri pipĕrate. Cunoaștem samsari, cari din specula cu brazi au profitat bani din greu. Destul că brazii au și vor avea mare trecere la orașe, unde se îmbie de sută 5—100 fl, se înțelege brazi aevea frumoși, înzestrați cu pământ la rădĕcini și 40—150 cm. înalți. Brazii de soiuri nobile se vênd cu prețuri îndoite și întreite chiar.

Învĕțătorii deci, cari vor și au unde, n'au decât sĕ prăsască, alăturea de altoi și pădureți, brazi cât de mulți. Dintre soiurile proprii munților nostri recomandăm bradul nemeș, ear' din cele aevea nobile bradul uriaș Wellingtonia, pinul nobil, Douglas și austriac, chiparosul, cedrul, sneapănul auriu compact și piramidal. Brazii indigeni obicĭnuiți se cumpĕră bucuros și ei, cu deosebire pentru croirea de garduri vii. Prin mijlocirea unui pricepĕtor, comerciant sau forestier, se poate căpĕta sĕmênță de ori-ce soiu. Se află de altcum grădinari, cari îmbie cu ridicata brazi mĕrunți, diverse soiuri. Asemenea brădișori se prind ușor, sădiți fiind cum trebue.

Brazi obicĭnuiți și nemeși se află destui prin munți. Dacă se scot cu pământ și glie cu tot și se strămută în grădină sau aiurea la adăpost, ei se prind și înaintează bine chiar și la vîrsta de 4—7 ani. Vêntul și uscăciunea nu le priesc. Strămutarea de mai târziu isbutește cu siguranță. Unde aducerea de-a munte ar fi împreunată cu mari greutăți și eventuale pedepse cum și în ținuturile fără brădet, nu rĕmâne decât prăsirea cam anevoioasă din sĕmênță sau doară și mai potrivit din brădișori cumpĕrați; anevoioasă și cerênd lungă așteptare. Decât însĕ brazi puținei și feluriți, aduși cu mult nĕcaz, mai bine sĕmênță, care îngădue producerea de brazi în mare, egal desvoltați și de soiuri nobile.

În mĕsură mai restrînsă se cumpĕră la orașe, bucata cu 40—150 cr. arbori altoiți, d. e. acați roșii și moțați, frasini și carpeni pletoși, stejari piramidali și aurii, arțari cu foi pistrițe etc. În scopul prăsirii, arborii se aduc din pădure și se strămută în grădină, unde la timpul seu se altoește cu surcei procurați din orașe.

De o mare trecere se bucură așa numitele tufe decorative. Afară de a unor soiuri mai gingașe, prăsirea e ușoară și foarte spornică.

În amănunte nu întrăm, spațiul, de care dispunem, fiind mult prea îngust și nici că am avut în vedere decât sĕ atingem partea comercială. Rĕmâne deci în sarcina celor interesați a se lămuri din scrieri speciale și resp. a cere informații prin epistole adresate scriitorului acestora ori comitetului Reuniunii agricole.

Vrednică de amintire osebită e prăsirea atât de rentabilă a trandafirilor, se înțelege, de soiuri nobile și alese cu pricepere. Orașele noastre consumă anual mii și zeci de mii, bucata cu 30—100 cr. Învĕțătorii nostri ar putea și ei participa la suma foarte însemnată, care se cheltuește de dragul atâtor trandafiri mândri și scumpi. Măiestria de a prăsi trandafiri altoiți în mare poate fi învĕțată mult mai ușor decum se crede. Ea consistă în producerea de măceși (măcieși, ruji, trandafiri sĕlbatici) rădĕci oși și subțiri, cari se oculează vara prin surcei nobili, aleși și procurați anume. Prăsirea de măceși, din sĕmênță, este și ea rentabilă și puțin anevoioasă. Ivindu-se trebuința, vom servi cu amănunte în partea postei redacției sau și altcum.

În sau aproape de orașe poate servi drept isvor nesecat de câștig legumăritul. Învĕțătorii, cari locuesc în depărtări, ar putea lucra cu dobândă sigură prăsind, firește în mare și de calitate neîntrecută, una sau alta dintre legumile bănoase și ușor de transportat, d. e. usturoiu (aiu), ceapă, hrean, țeler, pĕtrînjei. De unde nu, ar putea produce cutare sĕmênță rentabilă sau doară sirup de patlagele (paradaise, porodici), păstăi murate de fasole ori alte conserve, cari la orașe au primăvara mare trecere. Mărginind producțiunea legumilor fie și numai la trebuințele casei proprii, învĕțătorii ar cruța multe spese și umblete pe lângă că ar îndupleca poporul sĕ-'i urmeze. Așadar' câștig duplu.

Florăritul propriu zis îmbie și el ocupațiuni în parte foarte rentabile. Spațiul, de care dispunem aici, reamintim, nu îngădue amănunte. Vom observa deci în treacĕt, că prăsirea multor sĕminte prețioase nu reclamă te miri ce destoinicie, nici muncă grea și cu atât mai puțin tĕrêm larg. Așa d. e. cu înlesnire s'ar putea realisa de kg. 5—20 fl. pentru sĕmênța de resedă, micșunele, ploscuțe (phlox), creasta cocoșului, garoafe, pintenași, ochiul-șerpelui, verbine, mărgărite, vioale etc, subînțelegênd fruntea varietăților moderne Cepe și resp. tubercule de săbiuțe (gladiolus), begonii etc., soiuri de frunte, deși spornice și ușor de cultivat, pot fi vêndute în mare, suta cu 5—10 fl.

CALINDARUL SĔPTĔMÂNEI

Zilele	Călindarul vechiu	Călindarul nou
Dumin. 6-a a lui Luca (23 d. Rus.), g'. 5. v. 11		
Dum.	2 M. Archiad.	14 Venerant
Luni	3 M. Achepsim	15 Leopold
Marți	4 C. Ioanichie	16 Otmar
Mierc.	5 M. Galation	17 Grigorie
Joi	6 P. Pavel	18 Odo
Vineri	7 SS. 33 Martiri	19 Elisaveta
Sâmb.	8 (†) *Archang.*	20 Felice

Pentru redacție responsabil: **Petru P. Barițiu.**

„VICTORIA"

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII.

Sediul: ARAD, casa proprie, calea Archiducelui Iosif n. 2.

Întemeiată la 1887.

Capital de acții: **fl. 300.000**. Fond de reservă **fl. 100.000.**
Depuneri fl. 1,000.000. Circulația anuală fl. 15,000.000.

Primește depuneri spre fructificare, după care solvește **5%** interese fără privire la terminul de abzicere.

Dare de venit după interese încă o solvește institutul separat.

După starea cassei, depuneri până la **fl. 1000** se restituesc îndată la presentarea libelului fără abzicere.

Depuneri se pot face și prin postă și se efectuesc momentan după sosirea comandei.

(165) 13— Direcțiunea institutului.

„ARDELEANA"

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII IN ORĂȘTIE.

Fonduri proprii: fl. 350.000. Depuneri: fl. 700.000

Circulație anuală: fl. 3,000.000. (196) 24—

Institutul face următoarele operațiuni, la cari recomandă serviciile sale:

1) **acordă împrumuturi** cu interese de **8%**;
2) **primește depuneri**, dela particulari cu **5** și cu **5½**, ear' dela corporațiuni culturale cu **6%**;
3) **cumpĕră și vinde realitĕți**;
4) **cumpĕră și vinde mărfuri și producte**;
5) **arêndează și exarêndează realitĕți**;
6) **cumpĕră și vinde efecte publice**;
7) **mijlocește operațiuni**, specificate sub 3. 4. 5.

La institut se mai află 500 acții proprii, puse în vindere conform Prospectului staverit de Direcțiunea institutului sub Nr. 68 1897,

Ori-ce afacere se poate resolva și informări se pot lua verbal în biuroul institutului, ear' în scris prin corespondență.

Orăștie, în Iunie 1897. Direcțiunea.

„MINERVA" institut tipografic în Orăștie